

приписувалася здатність відмикати замки без ключів, переправлятися через ріки на ряднині, брати голими руками розпечені ядра, бачити на кілька верств навколо себе, жити на дні ріки, перетілюватися в котів, собак тощо, перетворювати людей на кущі, птахів тощо.

[Українська і зарубіжна культура. Навчальний посібник / Під заг. ред. Заблоцької К. В. — Донецьк: «Східний видавничий дім», 2001. — С. 301.] **Клімачова А. В.**

ХАРИЗМА (від грец. «божий дар») — виняткова духовна обдарованість людини, яка сприймається оточуючими як надприродна сила, недоступна простим смертним. Володарі Х. — великі герої, творці, реформатори (Юлій Цезар, Ісус Христос, Мухамед та ін.). Харизматична особистість викликає почуття глибокого поклоніння й віри в її необмежені можливості. Така людина має великий вплив на людей. Більш ніж 10-річний історичний розвиток незалежної України зокрема показує, що кризовий стан її розвитку багато в чому пояснюється відсутністю харизматичного політичного лідера.

[Релігієзнавчий словник / За ред. професорів А. Колодного і Б. Лобовика. — К.: Четверта хвиля, 1996. — С. 363] **Таран В. О.**

ХВИЛЬОВИЙ Микола (Микола Фітільов; 1893—1933) — письменник, публіцист. Народився на Сумщині. Гімназії не закінчив, доповнював знання самоосвітою. Воював на фронтах першої світової війни. Був членом компартії, але виступав проти національної політики московської влади, кривавого терору ЧК. У літературу увійшов 1921 р. Автор книжки оповідань «Сині етюди», роману «Вальдшнепи», повісті «Санаторійна зона», «Іван Іванович», серії памфлетів «Камо грядеші», «Думки проти течії» та інших творів, у яких відображено болісні процеси переосмислення здобутків більшовицької революції. Закінчив життя самогубством.

[Енциклопедія українознавства для школярів і студентів / Авт.-уклад. В. В. Оліфіренко, С. М. Оліфіренко, Т. В. Оліфіренко, Л. В. Оліфіренко. — Донецьк: Сталкер, 1999. — С. 432] **Зотов В. М.**

ХВОЙКА Вікентій (1850—1914) — визначний археолог чеського походження. Займався археологією, здійснив низку розкопок у Києві й Наддніпрянщині. Відкрив і дослідив пізньопалеолітичну Кирилівську стоянку, що існувала близько 20 тис. років тому на Подолі в Києві (1893). Відкрив пам'ятки трипільської

культури в селах Трипілля, Жуківці, Стайки (Київщина), а також на березі Дніпра в Києві (1896). Зробив висновок, що трипільська культура — це культура давніх оріїв-орійців, котрі жили на території нинішньої України. Досліджував так звані поля поховань, що належали до зарубинецької (II ст. до н.е. — II ст. н.е.) і черняхівської (II—V ст.) культур (1898—1900). Йому належать розкопки давньоруських міст Білгорода на Ірпіні, Витачева на Дніпрі, Ширки на Київщині та ін.

Знахідки вченого було високо оцінено на XI археологічному з'їзді в Києві (1889). Автор праць і статей: «Каменный век Приднепровья» (1901), «Раскопки трипольской культуры» (1901) та ін.

[Енциклопедія українознавства для школярів і студентів / Авт.-уклад. В. В. Оліфіренко, С. М. Оліфіренко, Т. В. Оліфіренко, Л. В. Оліфіренко. — Донецьк: Сталкер, 1999. — С. 432] **Зотов В. М.**

ХЕППЕНІНГ (від англ. «випадок, подія») — одна з форм театральної вистави, яка виникла на рубежі 50—60-х років ХХ ст. У Х. актори намагаються стерти межі між собою й глядачами, створити таку атмосферу в театральному залі, щоб усе було «як у житті». Для цього дія переноситься зі сцени в приміщення театру, глядачі активно залучаються до театральної вистави, актори не дотримуються сценарію — переважає безфабульність і експромт. Головне гасло Х.: «Мистецтво є життя, а життя є мистецтво».

[Бобахо В. А., Левикова С. И. Культурология: Программа базового курса, хрестоматия, словарь терминов. — М.: ФАИР-ПРЕСС, 2000. — С. 388—389.] **Клімачова А. В.**

ХІЧ-ХАЙКЕРИ — молоді люди, котрі люблять мандрувати в пошуках пригод автостопом.

[Бобахо В. А., Левикова С. И. Культурология: Программа базового курса, хрестоматия, словарь терминов. — М.: ФАИР-ПРЕСС, 2000. — С. 387] **Клімачова А. В.**

ХОРС — бог Сонця, якому поклонялися південні племена, вірогідно ще роксолани, які шанувували Х. так само, як поляни Дажбога. Як і Дажбогові, Хорсу приносили жертви у вигляді хлібних виробів: паляниць, медяників тощо. В Україні досі поширені ритуальні коржі, які нині вже втратили давнє значення обрядової їжі й уживаються як повсякденна страва. Слово «корж» співзвучне з іменем Х., воно давнього індоевропейського походження й означає «коло». В Україні є багато географічних назв, пов'язаних із цим богом: Хоре, Хурс, Корсунь, Херсон тощо.